

**คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครู
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา**

ณัฐกฤตา จอมศรี และ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

gunast31@gmail.com

บทคัดย่อ

คุณลักษณะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหาร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยการเก็บข้อมูลตัวอย่างจากครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ได้จำนวน 186 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการกำหนดขนาดของเครเจซี่และมอร์แกน และทำการเทียบสัดส่วนตามอำเภอที่ตั้ง จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านลักษณะทางกาย และด้านภูมิหลังทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสติปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ, การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

บทนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ปวงชน เสริมสร้างบรรยากาศให้แก่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขจัดปัญหาการศึกษาโอกาส และความไม่เสมอภาคทางการศึกษา สร้างความเข้มแข็งและมาตรฐานทางวิชาการโดยเสนอทางเลือกในการเรียนรู้ไว้หลากหลายสนองความต้องการของบุคคลและชุมชน เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยพัฒนาคนทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างครอบครัว ชุมชน และสังคม ลำพังเฉพาะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยคงไม่สามารถจัดบริการการศึกษาได้อย่างกว้างขวางทั่วถึงทุก

พื้นที่ จึงมีนโยบายกระจายการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เข้าถึงประชาชนมากที่สุด ได้จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขึ้นทั่วประเทศ ให้เป็นศูนย์รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกกิจกรรมแทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด [1] ในปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน จึงได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พรนพ พุกกะพันธ์ [2] ได้กล่าวว่า ในการเป็นนักบริหารไม่ว่าระดับใดก็ตามต้องตระหนักถึงหลักการหนึ่งว่าลักษณะของผู้นำที่แท้จริงจะต้องเป็นคนที่มีความคิดกว้างไกล มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกล้า มีพลัง ก่อให้เกิดแรงศรัทธา ดึงดูดให้มีส่วนร่วมด้วย มีวินัยในตนเอง เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีอุปนิสัยปรับปรุงงานเป็นนิตย์อย่างเป็นระบบและมีคุณธรรม จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการโน้มน้าว กระตุ้น ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน สุภัตสร รองแหยม [3] กล่าวว่า การที่ผู้บริหารจะแสดงพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กรได้นั้น จะต้องมีความรู้หรือแนวทางในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ภัทรกร หมิ่นมะเริง [4] กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เป็นผู้ที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกันเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลายคนที่มีอำนาจมีอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงให้มีความกระตือรือร้นให้ได้ผลงานที่ดี ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ

ดังนั้นการบริหารงานในสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ [5] ได้กำหนดว่า “การบริหารสถานศึกษาคืองานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้คุณลักษณะที่เพียบพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน บริหารงาน” เพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงาน และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ [6] ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายดี มีอารมณ์ สังคมและสติปัญญาดี มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ประเสริฐ บุญเรือง [7] ได้กล่าวว่า ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องขึ้นอยู่กับผู้นำของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือบุคคลที่สร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงสังคม หน่วยงาน ผู้นำที่จะพัฒนาคนและพัฒนางานได้อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญมี 3 ประการ คือ เก่งด้านการวางแผน เรียกว่า “เก่งงาน” เก่งด้านการเข้ากับคน สังคม เรียกว่า “เก่งคน” หรือเรียกว่า มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะที่ผู้บริหารสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจทำงาน ด้วยความเต็มใจและพอใจ และเก่งคิด เรียกว่า “เก่งคิดพัฒนา” เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ โครงสร้างระบบการบริหาร นโยบาย สามารถมองเห็นภารกิจทั้งหมด ซึ่งเมื่อผู้บริหารได้ใช้ทักษะทั้งสามประการนี้มาก ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากด้วยเช่นกัน

จากเหตุผลที่กล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารจะมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องมีองค์ประกอบหลายด้านในการเื้อต่อการบริหาร ผู้บริหารที่ดีควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใต้บังคับบัญชา องค์ประกอบที่ศึกษาเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการบริหารพัฒนาองค์กรให้ดำเนินไปสู่จุดหมายทั้งสิ้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการยอมรับนับถือ ความศรัทธาจากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชานั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางที่ดีและมีประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน ในการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการกำหนดขนาดของเครื่องจักรและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-608) จำนวน 186 คน และทำการเทียบสัดส่วนตามอำเภอที่ตั้ง จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ จำแนกเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likerts Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่ดี มี 6 ด้าน ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามโดยใช้ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำที่ดีของสต็อกคิลล์ [8] รวมจำนวน 50 ข้อ มีข้อคำถามดังนี้ 1) ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานจำนวน 12 ข้อ 2) ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านสติปัญญา จำนวน 11 ข้อ 4) ด้านลักษณะทางกาย จำนวน 9 ข้อ 5) ด้านภูมิหลังทางสังคม จำนวน 7 ข้อ 6) ด้านลักษณะทางสังคม จำนวน 6 ข้อ โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ โดยกำหนดระดับค่าน้ำหนักและแปลความหมายของคะแนนไว้ 5 ระดับ [9] ดังนี้

- 5 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน จาก แนวคิด ทฤษฎี คู่มือเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม ตามการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม โดยพัฒนาเครื่องมือจากงานวิจัยของบุษบา คำนนท์ [10,11]
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ดีทั้ง 6 ด้าน
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาแก้ไขด้านความครอบคลุมเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา
5. นำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

นำผลมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) ดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นใช้ได้แล้ว
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นใช้ได้
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นไม่ตรงกับเนื้อหา

เลือกแบบสอบถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถ้าข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.67 นำไปปรับปรุงหรือตัดทิ้งตามความเหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้แล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.942

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเป็นครั้งสุดท้าย แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

วิธีการและสถิติในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยคำนวณหาความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

4. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ตามตัวแปร อายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

สถิติในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency)

2. ร้อยละ (Percentage)

3. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

6. ค่าที (t-test)

7. ค่าเอฟ (F-test)

ผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 170 คน เพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.06 เพศหญิง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 82.94 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.65 อายุ 31-40 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 33.53 อายุ 41-50 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 45.88 อายุ 51-60 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 12.94 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 85.88 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.12 ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 12.94 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 30.59 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 56.47

การวิเคราะห์ระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา พบว่าครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญในองค์กร ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความศรัทธาและมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่ต้นสังกัดกำหนดไว้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร กศน.อำเภอ นั้น เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้มีความสอดคล้องกับการบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบรรลุตามเป้าหมายในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพ มีทักษะในด้านการบริหาร การเข้าสังคม รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธพงษ์ กิ่งวิชิต [12] ได้ศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุติมา ไชยบำรุง [13] ได้ศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นย่อมต้องเกิดความคาดหวังในการบริหารต่อบุคคลไม่เท่ากัน โดยใน ความคาดหวังของครูที่มีเพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่างกันในมุมมองการทำงาน และเป้าหมายในการทำงานย่อมเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงสวัสดิ์ แสงมณี [14] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน และครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดย

ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานของครูครูที่อายุต่างกันนั้นมีทิศทางในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน โดยยึดตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และจุดเน้น รวมทั้งมีแผนปฏิบัติการประจำปีที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดาวรรณ เต็มเปี่ยม [15] ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่าโดยรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และครูที่มีระดับวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่ในการทำงานนั้นความคาดหวังในผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธร วรรณศรีพงษ์ [16] ได้วิจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด พบว่า จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ต่างกัน ทำให้ในด้านความคิด ความชำนาญงานของครูแต่ละคนนั้นมีความต่างกัน แต่ทิศทางในการบรรลุเป้าหมายนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา พ่วงทอง [17] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในทรรณะของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีทรรณะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทรรณะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 6 ด้านลักษณะทางสังคม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านที่ 4 ด้านลักษณะทางกาย
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านลักษณะทางกาย และด้านภูมิหลังทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสติปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว สำหรับการทำวิจัยต่อไป ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนครู กศน. ทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จด้วยดี

บรรณานุกรม

- [1] พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125, ตอนที่ 41 ก, 2551, หน้า 6.
- [2] พรนพ พุกกะพันธ์. ภาวะผู้นำและการจูงใจ. สำนักพิมพ์จามจุรีโปรดักต์, กรุงเทพฯ, 2544, หน้า 60.
- [3] สุภัสสร รองแหยม. พฤติกรรมผู้นำในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของนักบริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี, 2552, หน้า 29.
- [4] ภัทรภร หมั่นมะเริง. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี, 2553, หน้า 21.
- [5] กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาค บังคับ พ.ศ. 2545. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), กรุงเทพฯ, 2546, หน้า 3.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, 2541, หน้า 21.
- [7] ประเสริฐ บุญเรือง. คุณลักษณะผู้บริหารยุคใหม่. เอกสารการฝึกอบรมสถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวัดไร่ขิง, 2552, หน้า 3.
- [8] ธวัช บุญยณ. ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ, 2550, หน้า 43-45.
- [9] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. โรงพิมพ์สุวิทย์สาส์น, กรุงเทพฯ, 2554, หน้า 72.
- [10] สมถวิล ชูทรัพย์. การพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. คุชชินนิพนธ์ ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ, 2550, หน้า 442-451.
- [11] บุษบา คำนันท. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี, 2559, หน้า 107-109.
- [12] ยุทธพงษ์ กิ่งวิชิต. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี, 2555.
- [13] สุธิมา ไชยบำรุง. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี, 2556.
- [14] ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. กรุงเทพฯ, 2553.

- [15] สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี, 2553.
- [16] ชลธรน วรรณศรียพงษ์. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. จันทบุรี, 2553, หน้า 51-53.
- [17] สุนันทา พ่วงทอง. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในทรรศนะของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ, 2552.